

ПРОКОПЕНКО Альона,

*здобувачка вищої освіти освітнього ступеня
«Бакалавр» Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка*

*Науковий керівник: **КАРАПУЗОВА Наталія,***

*кандидатка педагогічних наук, професорка
кафедри початкової освіти Полтавського національного
педагогічного університету імені В. Г. Короленка*

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У ФОРМУВАННІ НАВИЧОК САМОСТІЙНОГО НАВЧАННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

В умовах повномасштабної війни система освіти зазнає значних змін. Вимушене дистанційне або змішане навчання, повітряні тривоги, психологічна напруга суттєво ускладнюють освітній процес. За таких обставин надзвичайно важливим є формування навичок самостійного навчання, які спрямовані на забезпечення стійкості до освітніх викликів та збереження якості освіти.

Водночас однією з ключових тенденцій сучасної освіти є активне впровадження штучного інтелекту (ШІ) у навчальний процес. ШІ вже не лише підтримує учителя в організації навчання, а й виступає активним учасником освітньої взаємодії. ШІ дозволяє створювати адаптивні платформи, що підлаштовуються під індивідуальні особливості учнів, підтримують процес прийняття рішень та розвивають навички самоконтролю. Саме ці фактори роблять його цінним ресурсом для формування самостійності в навчальній діяльності молодших школярів.

Метою роботи є аналіз можливостей використання технологій штучного інтелекту для розвитку навичок самостійного навчання у молодших школярів, а також визначення потенційних переваг, ризиків та умов ефективного впровадження таких технологій у навчальний процес початкової школи.

Однією з ключових переваг ШІ в освіті є можливість створення адаптивних навчальних середовищ, які підлаштовуються під індивідуальні потреби кожного учня [1; 2]. Такі системи аналізують прогрес учня, визначають його сильні та слабкі сторони, і на основі цього пропонують відповідні завдання та матеріали. Учні вчаться планувати свою діяльність, контролювати її хід та оцінювати результати. Крім того, ШІ забезпечує миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє учням швидко коригувати свої дії та уникати накопичення помилок [3].

Невід'ємною частиною навчання молодших школярів є ігрова діяльність. Використання гейміфікації в поєднанні з ШІ дозволяє створювати захопливі навчальні сценарії, які стимулюють інтерес та мотивацію до навчання, що є ключовою умовою для формування навичок самостійного навчання. Інтерактивні ігри, квести, симуляції та віртуальні наставники можуть бути інтегровані в навчальний процес, сприяючи розвитку критичного мислення, творчості та навичок вирішення проблем [1]. У таких умовах дитина не просто виконує вправи, а бере участь у захопливому процесі пізнання, що стимулює розвиток ініціативності та внутрішньої мотивації.

Крім того, ШІ може бути використаний для створення віртуальних та доповнених реальностей, які дозволяють учням занурюватися в навчальний матеріал, взаємодіяти з ним та досліджувати його в інтерактивному середовищі. Це особливо актуально в умовах дистанційного навчання або обмеженого доступу до навчальних ресурсів.

Зауважимо, що використання технологій штучного інтелекту у навчальному процесі початкової школи має низку потенційних переваг та дозволяє створити максимально комфортне і результативне освітнє середовище, що сприяє самостійному пізнанню учнів. Діти вчаться краще організовувати свій час, планувати дії, ставити цілі й оцінювати результати – тобто формують основи навчальної автономії.

Водночас впровадження ШІ у навчання молодших школярів має і потенційні ризики. Один із них – надмірна залежність від цифрових технологій. Якщо навчання базується виключно на взаємодії з електронними системами, у дітей може знижуватись потреба у живому спілкуванні, взаємодії з вчителем чи однолітками, що є важливими чинниками соціалізації. Також існує ризик втрати балансу між грою та навчанням, коли дитина буде сприймати ШІ лише як розвагу, не усвідомлюючи навчальної мети. Іншим викликом є питання безпеки та захисту персональних даних дітей, що особливо актуально у контексті використання онлайн-платформ та застосунків.

Ефективне впровадження ШІ в початковій школі можливе лише за дотримання певних умов. По-перше, необхідна підготовка педагогів: учителі мають розуміти можливості ШІ, вміти інтегрувати його у навчальні завдання та контролювати освітній процес [4]. По-друге, важливо забезпечити технічні умови: стабільний інтернет, відповідне обладнання, доступ до якісного програмного забезпечення. Крім того, необхідно дотримуватися педагогічного балансу – поєднувати традиційні форми навчання з інноваційними, зберігаючи роль вчителя як наставника, емоційного та морального орієнтира для дитини.

У підсумку, можна стверджувати, що технології штучного інтелекту відкривають нові можливості для формування навичок самостійного навчання у молодших школярів. Вони сприяють індивідуалізації освітнього процесу, підвищують інтерес до навчання, розвивають саморегуляцію та пізнавальну активність. Однак для досягнення позитивного результату необхідно враховувати педагогічні, технічні та етичні аспекти впровадження ШІ. Гармонійне поєднання інновацій і традицій дає змогу сформувати у молодших школярів важливі навички – вміння вчитися самостійно та відповідально.

Список використаних джерел:

1. Використання технологій штучного інтелекту в освітньому середовищі НУШ / О. Луцинська та ін. *Молодь і ринок*. 2024. № 6 (226). С. 42–47.
2. Клеба А., Четаєва Л., Вовкушевська О. Використання штучного інтелекту вчителями у початковій школі. *Науковий журнал Хортицької національної академії*. 2024. № 2 (11). URL: <https://journal.khnnra.edu.ua/index.php/files/article/view/213/201> (дата звернення: 22.05.2025).
3. Степанюк О. Методика створення завдань з використанням штучного інтелекту. *Освітній проєкт «На урок»*. URL: https://naurok.com.ua/metodika-stvorennya-zavdan-z-vikoristannyam-shtuchnogo-intelektu-426396.html?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 22.05.2025).
4. Embracing the future of Artificial Intelligence in the classroom: the relevance of AI literacy, prompt engineering, and critical thinking in modern education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 2024.